

Voor verouderde maar sfeervolle kantoorgebouwen kan soms een passende functie worden gevonden. Na een creatieve verbouwing bieden de oude PTT- kantoren aan de Kortenaerkade sinds

DOOR HERMAN ROSENBERG

Het contrast is opvallend. Van buiten stralen de voormalige PTT-kantoren aan de Kortenaerkade een zekere logge plechtstatigheid uit. Maar binnen domineren frisse kleuren, glazen wanden en bevallig gebogen metalen trappen.

Het architectenbureau Groep 5 uit Rijswijk heeft een kunststukje verricht, daar zijn ze het bij het Instituut of Social Studies (ISS) wel over eens. „Wij zijn ontzettend blij met onze nieuwe behuizing”, zegt Mattie Klatter, pr-functionaris van het instituut. „De onderwijsfaciliteiten zijn veel beter dan in de Wittebrug. En het atrium is natuurlijk een juweel”. Het atrium – een overdekte binnenruimte – ontstond door het overkappen van de binnenplaats van het pand Kortenaerkade 12. De achttien meter hoge zaal heeft de functie van restaurant. Door deze spectaculaire ingreep losten de architecten Alexander Nowodny en Lex van Dop in één klap het grootste probleem op waarmee ze werden geconfronteerd.

Van Dop: „Het gebouw is ontworpen als kantoor. Dat wil zeggen: een grote verzameling kleinere ruimten. Maar een onderwijsinstelling heeft nu eenmaal ook behoefte aan grotere ruimten als collegezalen en een bibliotheek. Met het atrium en de eronder gelegen verdiepingen voegen we duizenden vierkante meters toe”. Onder het restaurant, dat op de eerste verdieping is gesitueerd, ligt een aula en daaronder de bibliotheek.

Uitdagend

Opvallend, om niet te zeggen uitdagend, zijn de kleuren die de Groep 5-ontwerpers toepasten. Elke verdieping kreeg een eigen hoofdkleur om de gelijkvormigheid van de saaie gangen te doorbreken. Naast helder blauwe en groene gangen is er ook een rose verdieping. Van Dop: „Die kleur was omstreken. Men vond hem te opzichtig. In het gebouw van Social Studies konden we onze zin doordrijven, maar in het pand van het Nuffic aan de Kortenaerkade 11

is het niet gelukt”.

De kleuren zijn ontleend aan badplaatsarchitectuur in Frankrijk en het subtropische Caraïbisch gebied. Maar waarom zulke vergezochte inspiratiebronnen? „We wilden de grauwsuiter die er over het gebouw hing radicaal wegtrekken”, zegt Van Dop. „Het gebouw was somber. Het was een typisch staaltje van overhiedsarchitectuur uit de jaren twintig. Mensen moesten zich er klein voelen. Ze moesten geïmponeerd raken van de macht van de directie van de PTT. Die uitstraling past natuurlijk totaal niet bij een onderwijscomplex”.

Groep 5 is overigens nu ook weer niet zó radicaal aan de slag gegaan. De hoofddeling van het gebouw is ongewijzigd gebleven en het imposante trappenhuis is gehandhaafd. De gevels zijn geheel intact gelaten en waar nodig gerestaureerd. Voor forse bouwkundige ingrepen was trouwens geen geld beschikbaar. Het budget voor de verbouwing bedroeg achttien miljoen gulden.

Koortsachtig

De geschiedenis van de panden aan de Kortenaerkade gaat terug tot het begin van deze eeuw. Het staatsbedrijf PTT maakte toen een koortsachtige groei door door de opkomst van de telefoon. Vanuit het oude kantoor aan de Parkstraat 2A waren de verschillende diensten uitgewaaid naar buur-panden en naar de Kazernestraat en het Noordeinde. In 1914 verwierf het rijk de grond aan de Kortenaerkade, waar toen nog negentiende-eeuwse woonhuizen stonden.

Rijksbouwmeester D.E.C. Knuttel en zijn opvolger ir. G.C. Bremer ontwierpen twee imposante gebouwen in een stijl die aanleunt tegen het classicisme van de zeventiende eeuw. Dat uit zich vooral in de symmetrische opzet van gevels, de hoge kappen en vooruitspringende ingangs- en hoekpartijen.

Tegelijk werd gekozen voor een eigentijdse detaillering met beeldhouwwerk en smeedijzeren versie-

ringen in de stijl van de Amsterdamse School, een in de hoofdstad populaire bouwtrant waarin versieringen een belangrijke rol speelden. In 1947 breidde J. Crouwel het complex uit met een hoog kantoorgebouw aan de De Ruyterstraat. Dit gebouw is gesloopt ten behoeve van de bouw van studentenwoningen.

De gebouwen aan de Kortenaerkade kwamen eind jaren tachtig leeg te staan als gevolg van de omstreken verhuizing van de Centrale Directie van de PTT naar Groningen. Bovendien nam het bedrijf een groot kantoorgebouw aan de Prinses Beatrixlaan in gebruik. Social Studies, dat opleidingen verzorgt voor studenten uit met name de Derde Wereld, en het Nuffic, dat werkt aan internationale samenwerking in het hoger onderwijs, waren toen al enige tijd op zoek naar iets nieuws. Het voormalige Hotel Wittebrug, waar het ISS in 1977 zijn intrek nam, was te klein geworden. Na een lange zoektocht waarbij de gemeente zich tot het uiterste inspande om een passende huisvesting te vinden – de vrees bestond dat de instituten de stad zouden verlaten – viel de keus op de oude PTT-kantoren.

De gebouwen staan met hun schoongemaakte gevels weer te stralen aan de sfeervolle kade. Achter de voornaam gevels hangt een vrolijke en ongedwongen sfeer, die past bij een internationale onderwijsinstelling. Maar voor de opmerkelijke bezoeker is er toch nog wel iets dat herinnert aan de PTT.

Boven de deur van het ISS-gebouw prijken in vergulde letters dichtregels van P.C. Boutens die de zegeningen van post, telegraaf en telefoon bezingen:

Gesproken of geschreven leent het
Woord

De vleuglen van zijn moeder de gedachte

En snelt verstild bij dagen en bij nachten

Alweeys naar zijn bestemming voort.